

Tysklands eneste sjanse

Taler
Arne Ording

Dato
4 mai 1943

Sted
London radio

- 1 Tyskland står nå overfor det tredje sommerfelttoget i øst. I 1941 stilte den tyske
hærledelse seg som mål å tilintetgjøre både de sovjet-russiske stridskrefter og den
sovjet-russiske stat. I 1942 var målet å erobre oljekildene i Kaukasus og å tilføye
5 den røde arme så store tap at den mistet sin offensive slagkraft. Vi kjenner ikke
til hvilke planer den tyske hærledelse har i år. Den må imidlertid sørge for at den
har tilstrekkelige troppestyrker til å møte en alliert invasjon i Sør- eller Vest-
Europa, og den kan ikke under noen omstendighet håpe på at felttoget på
østfronten kan bringe den endelige seier. Den tyske hærledelsen vet at det bare
er et tidsspørsmål når de alliertes samlede militære slagkraft vil være større enn
10 tyskernes, og selv om de tyske tropper enda skulle være i stand til å vinne enkelte
seire, så kan det bare utsette det uunngåelige nederlaget. For Hitler er det bare
en redning fra undergangen. Han må søke å splitte de allierte, og å skape en
situasjon som gjør det mulig å slutte en separatfred enten i vest eller i øst. Dette
er en oppgave for den politiske krigføringen, det vil si for propagandaen,
15 gjennom presse og kringkasting, gjennom systematisk spredning av rykter,
gjennom provokasjoner og diplomatiske intriger. Hovedsaken i propagandaen
er som så ofte før kampanjen mot bolsjevismen. Nazistene fremstiller Tysklands
kamp som en kamp for den europeiske kultur mot østens barbari. De appellerer
til vasallstatene og de nøytrale, og de søker endog å gjøre inntrykk på
20 befolkningen i de okkuperte land.

- Men den tyske propagandaens viktigste oppgave er å så splid mellom de ledende
allierte stormakter. Den legger særlig an på konservative og katolske kretser i
Storbritannia og De forente stater, og den gjør sitt beste for å utnytte disse
25 kretsers uvilje mot kommunismen. På den måten håper tyskerne å legge til rette
grunnlaget for en separatfred, eller i hvert fall å forhindre at vestmaktene setter
alt inn på å hjelpe Sovjet-Samveldet. Samtidig forsøker den tyske propaganda å
vekke mistillit til Storbritannia og De forente stater i Sovjet-Samveldet liksom
den også prøver å skape mistillit mellom De forente stater og Storbritannia.

Befolkningen både i de okkuperte land og i de andre allierte land er imidlertid forlengst klar over at den nazistiske propagandaen er gjennomsyret av løgn, og den vet at nazistene selv daglig begår alle de forbrytelser som de anklager bolsjevismen for. Derfor har den tyske propagandaen ført til meget magre resultater. Det er derfor ikke underlig at Goebbels oppfattet det diplomatiske brudd mellom Polen og Sovjet-Samveldet som en stor seier for den nazistiske propagandaen.

Polen var det første land som tok opp en væpnet kamp mot nazi-Tyskland, og dette var også den direkte foranledning til at Storbritannia og Frankrike gikk til krig. Intet okkupert land, muligens med unntagelse av den okkuperte del av Sovjet-Samveldet, er blitt behandlet med så stor grusomhet, og det polske folks heroiske kamp har med rette vakt beundring i hele den frie verden. Den polske regjering har også organisert betydelige stridskrefter både i Storbritannia og i Midt-Østen, og det polske flyvåpen og den polske marine har deltatt med heder i luft- og sjøkrigen. Den tyske terroren i Polen gikk så langt at den truet med å utrydde store deler av det polske folk. Inntil Sovjet-Samveldet kom med i krigen, måtte man regne med en meget lang krig som kunne stille selve Polens nasjonale eksistens i fare. Etterat Sovjet-Samveldet var kommet med, åpnet det seg nye muligheter, og det var derfor også fra det polske folks synspunkt grunn til å hilse dette med glede. Det var også grunn til å håpe at den felles kamp mot Tyskland ville legge grunnlaget for et godt samarbeid mellom Polen og Sovjet-Samveldet i fremtiden, og et slikt samarbeid er en av de viktigste betingelser for varig fred og ordnede forhold i Øst-Europa. Både den polske og den sovjet-russiske regjering var klar over dette, og den 30. juli 1941 ble det sluttet en vennskapsavtale mellom de to land som bl.a. bestemte at det skulle organiseres en polsk arme blant polakkene i Sovjet-Samveldet. I desember 1941 besøkte den polske statsminister og øverstkommanderende, general Sikorsky, Moskva, og Stalin uttalte ved denne anledning at også Sovjet-Samveldet ønsket et uavhengig og sterkt Polen.

Man var naturligvis klar over at det var store forskjeller mellom de to land som var bestemt av historiske tradisjoner og av sosiale og kulturelle forhold. Den største vanskelighet var spørsmålet om Polens østgrense. Den grensen som gjaldt inntil september 1939 var fastsatt ved freden i Riga i 1921. I september 1939 etterat Tyskland hadde angrepet Polen, rykket russiske tropper inn i Øst-Polen, og det ble sluttet en avtale mellom Tyskland og Sovjet-Samveldet hvorefter Samveldet fikk et område som omfatter omtrent 1/3 av det samlede folketall i

70 Polen. Ved denne avtalen fikk Sovjet-Samveldet en strategisk gunstigere grense mot Tyskland, og det store flertall av befolkningen i disse deler av Polen var ukrainere og hvite-russere som etter Sovjet-Samveldets oppfatning naturlig hørte hjemme henholdsvis i den ukrainske og den hvite-russiske sovjet-republikk. Den polske regjering har aldri anerkjent annekasjonen av Øst-Polen, 75 og den hevder at befolkningen i disse områder fremdeles ønsker å tilhøre den polske stat. Som vanlig i slike grensespørsmål kunne begge parter anføre gode historiske og strategiske grunner for sine standpunkter.

Ved avtalene i 1941 unnlot man klokkelig å binde seg i grensespørsmålet, og man 80 håpet at den felles kamp mot den felles fiende ville skape et tillitsforhold som ville føre til en utjevning av motsetningene. Det lyktes imidlertid ikke å forhindre offentlig diskusjon om dette spørsmålet, og det oppsto også andre vanskeligheter. Det lyktes å organisere en polsk armé som ble overført til Midt-Østen, men polakkene hevdet at flere tusen offiserer som hadde vært internert i 85 Samveldet, var forsvunnet. Den tyske propagandaen fikk naturligvis rede på disse vanskeligheter, og Goebbels lanserte en historie om at det i nærheten av Smolensk var oppdaget en massegrav med likene av flere tusen polske offiserer som skulle vært drept av russerne. Historien ble utbrodert på mange slags vis av den tyske propagandaen, og den førte til at den polske regjering avbrøt den 90 diplomatiske forbindelse med den sovjet-russiske. Det internasjonale Røde Kors nektet å påta seg undersøkelsen, og den polske regjering lot saken falle. Konflikten er imidlertid ikke løst, og den er blitt rikelig utnyttet av den tyske propagandaen. Tyskerne har like til det siste gjort alt for å gjøre polakkene til slaver under det tyske herrefolket, og det er ingen ting som tyder på at det polske 95 folk lar seg påvirke av tysk propaganda. Det er ikke engang lyktes å finne noen polsk quisling, og det tyske forsøket på å utnytte konflikten til å skape splid mellom Sovjet-Samveldet på den ene side og Storbritannia og Statene på den annen side er blitt en fullstendig fiasko.

100 Stalins dagsordre 1. mai har en gang for alle tatt livet av alle slike rykter. I dette oppsiktsvekkende dokument understreker Stalin først resultatene av den russiske vinteroffensiven. Han nevner videre at det ikke lyktes tyskerne å ta hevn for Stalingrad ved sin motoffensiv i Karkov-området til tross for at de overførte 30 divisjoner fra vest. Dernest fremhever Stalin de alliertes seire i Nord-Afrika 105 og deres luftangrep mot de store industribyer i Tyskland. For første gang ble Tyskland angrepet samtidig fra øst og vest, og Stalin betrakter de store bombeangrep som forløpere for en invasjon. Han hevder at den tyske krigsmakt

110 befinner seg i en krise og er blitt tvunget til å oppgi sin «Blitz-krig». Krisen
viser seg også ved at nazistene og deres vasaller taler mer og mer om fred. Så vidt
man kan dømme etter den utenlandske presse, sier Stalin, vil tyskerne gjerne se
en fred med Storbritannia og De forente stater på betingelse av at disse makter
forrådte Sovjet-Samveldet eller en fred med Sovjet-Samveldet på betingelse av at
115 det forrådte Storbritannia og De forente stater. Stalin fremhever at dette er en
felle og at den eneste vei til fred er at den nazistiske arme blir fullstendig slått og
at Hitler-Tyskland overgir seg uten betingelser. Dette kan oppnås ved at man
tilføyer Tyskland to eller tre nye slag fra øst og vest som er like så sterke som de
slag Tyskland har mottatt i de siste 6-7 måneder. Denne dagsorden er et
dokument av stor politisk betydning. Den vitner for det første om at Stalin
120 mener at den militære situasjon er gunstig og at han ser med fortrøstning fram
mot sommerens kamper. Dernest viser den at det hersker et bedre tillitsforhold
enn noen sinne før mellom de ledende allierte stormakter, og at det er full
enighet om de militære planer for den kommende tid.

125 **Kilde**

Arne Ording: 100 kronikker. Oslo 1946, s. 213-218.

Emner

Andre verdenskrig, Krig, Nazisme, Radiotale

130 **URI**

<https://www.virksommeord.no/tale/tysklands-eneste-sjanse>

135

140

145